

Фотовиставка «Полтава бібліотечна»

У кожній країні в різні періоди бібліотеки виконували важливу духовну місію – бути дзеркалом і пам'яттю народу, держави, центрами їхньої духовності. Історія України невіддільна від історії її бібліотек. Книжність, освіченість – одна з характерних рис українців.

Розкриттю скарбниць світової культури, досягнень науки, техніки, виробництва, популяризації книг, періодичних видань, інших матеріалів, які сприяють розбудові української державності, служить діяльність бібліотек.

Тому, ми запрошуємо Вас ознайомитися з фотовиставкою «Полтава бібліотечна», доторкніться до неймовірної історії бібліотек м. Полтава.

Будівля СШ № 3, за адресою Куйбишева 4, колись давно в цьому приміщенні знаходилася Полтавська губернська гімназія, якій після смерті Миколи Гнідича була передана його бібліотека

У бібліотеках Полтави є немало реліквій, подарованих тутешнім уродженцем Миколою Гнідичем на ознаку любові і вдячності до рідного міста.

Ім'я знаменитого земляка, поета, неперевершеного перекладача гомерівської «Іліади» Миколи Гнідича, більшості полтавцям майже невідоме. Між іншим Микола Іванович був духовним наставником Пушкіна, кращим другом Крилова та й взагалі належав до лав літературної богеми XIX століття. А «Іліада» в його перекладі перевидається і нині.

Своїми кращими друзями він вважав книги. Поет почав збирати бібліотеку в 1800 році. Збирав переважно твори античної літератури, довідники і словники.

Найкоштовніші дарунки, свою бібліотеку, Микола Гнідич перед смертю побажав передати Полтавській губернській гімназії і попросив посприяти цьому свого приятеля Михайла Ломанова. Той виконав його волю: склав каталог і разом з ним відправив книжки до Харкова, а звідти їх перевезли до Полтави. Книжкова колекція Гнідича складалася з 1251 книги і брошури.

Пізніше, в 20-х роках книги опинилися в Центральній науковій бібліотеці. Після Другої світової війни частина з них із Полтави була передана в Харківську наукову бібліотеку імені В. Короленка та Київ. Це були переважно грецькі і латинські, рідкісні видання, словники. Окремі книги з бібліотеки Миколи Гнідича збереглися до нашого часу, які в різний час виявляли працівники Полтавської обласної бібліотеки ім. І. П. Котляревського. Невелика частина цінних книг не загинула, разом з харківською частиною фонд налічує близько 70 книг.

**Вулиця Жовтнева, 31. колишній будинок дворянського зібрання –
нині це кінотеатр імені І. П. Котляревського**

У стінах цього будинку на круглій площі під патронатом князя Михайла Цертелева в 1830 році з'явилася в Полтаві перша бібліотека для дворянства. Її невеликий книжковий фонд згодом став поповнюватись за рахунок пожертвувань та дарунків. Перша громадська бібліотека в Полтаві відкрилась у середині 30-х років XIX століття. Зі звіту публічної бібліотеки за 1835-1836 роки дізнаємося, що на початку 1835 року бібліотека складалася із 48 назв. Чимало коштів виділяли губернській бібліотеці полтавські банки. Фонди розростались, з усією гостротою постала проблема спеціального приміщення. Фондами бібліотеки користувалося вузьке коло читачів, здебільшого дворяни. Громадськість міста тривалий час домагалася дозволу заснування бібліотеки на демократичних засадах, де читачем міг бути будь-хто з мешканців міста.

Нові віяння, що поширилися в суспільстві у другій половині XIX століття, відобразились на ставленні до книг й читання. На початку 1894 року представники полтавської інтелігенції і меценатів на чолі з учителем Інституту шляхетних дівчат Михайлом Андрійовичем Базилевичем та агрономом Павлом Михайловичем Дубровським розробили проект статуту майбутньої Полтавської громадської бібліотеки.

У 1901 р. на перетині вулиць Пушкіна й Гоголя, за проектом О. Зінов'євим було збудовано Г-подібний будинок з червоної цегли – будинок міської бібліотеки, зараз це **Полтавський обласний архів, який знаходиться по вулиці Пушкіна 18/24, корпус №1**. Кількома випусками було видано каталог громадської бібліотеки, полтавці охоче користувалися її книжковими скарбами. Та не судилося їй надовго залишитися в цих стінах. Не один рік блукала бібліотека містом, безцінні фонди переходили з одного притулку до іншого. Колосального удару завдала війна – згоріло те, що не встигли евакуювати. Передостанньою адресою Полтавської обласної бібліотеки, що з 1949 року носить ім'я І. П. Котляревського, був будинок № 3 на вул. Шевченка. Невдовзі відкрились два філіали громадської бібліотеки: імені Пушкіна та імені Гоголя.

У такій провінційній глушині, якою була Полтава у XVIII столітті, можна було зустріти і любителя, і знавця книг. Їхні книжкові зібрання стали ніби форпостами культури серед місцевого населення. Спливли роки, громадська бібліотека відродилась, збагатилась і стала серйозним осередком культури на теренах Полтавщини.

**Вулиця Остроградського 2, де знаходиться бібліотека Полтавського
національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка**

З відкриттям Полтавського вчительського інституту (нині Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка) 1914 р. розпочала своє існування бібліотека, фонд якої тоді нараховував 873 книги. Створено було дві книгозбірні: фундаментальну та учнівську.

У період з 1919 по 1921 роки бібліотека одержала книги з різних ліквідованих і реорганізованих навчальних закладів: Полтавської Маріїнської жіночої гімназії, приватної гімназії Н. А. Старицької, Полтавського Петровського кадетського корпусу, Олександро-Миколаївської церковно-вчительської школи, Полтавської учительської семінарії та інших, про що свідчать видання з відповідними штампелями.

Справжнім скарбом сучасної бібліотеки є раритетні видання. Але не всі конфісковані й подаровані приватні зібрання збережено. З 1988 року в бібліотеці виокремлено фонд рідкісних та цінних видань. Це майже 10 тисяч пам'яток культури (I пол. XVIII – 20-ті р.р. XX ст.). Особливу цінність становить «Остромирово Євангеліє». 1056-1057», друге видання, виконане літографським способом (1889). Також є такі раритети, як перший український буквар «ГраMATка» (1857), журнал «Украинский Вестник» (1818), «Словарь української мови» за редакцією Бориса Грінченка (1907). Цінною енциклопедією українознавства є 15-й том «Записок Наукового Товариства імені Шевченка» за ред. М. Грушевського. Фонд має видання відомих мовознавців – О. Потебні, П. Житецького, М. Жовтобрюха, твори Т. Шевченка, О. Пушкіна, І. Буніна, В. Короленка та інших.

На сьогодні загальний фонд бібліотеки становить 564474 одиниць зберігання - це літературно-художні видання, видання іноземними мовами, наукові та науково-публіцистичні, періодичні, підручники, навчально-методичні посібники, електронні видання.

Бібліотека агрокооперативного технікума, яка знаходиться по вулиці Сковороди 1/3

Організована в 20-му році XX ст., спочатку фонд налічував понад 30 тисяч примірників, а у 29-му році – 40 тис. примірників.

У 1941 році бібліотеку було евакуйовано до міста Кургана, повністю врятувати бібліотеку не вдалося.

За даними Полтавського державного архіву бібліотека Полтавської державної аграрної академії (так пізніше вона стала називатись) в роки війни була втрачена: значна частина її залишилася в Кургані, решта, яку не встигли евакуювати з Полтави, вивезена фашистами до Німеччини.

Після повернення з евакуації бібліотеку довелося практично створювати з нуля. Комплектувався фонд з різних джерел – бібколектор, книжкові магазини, подарунки співробітників з інституту та мешканців міста. На 1 січня 1946 року фонд складав 2926 примірників.

У 1965 році бібліотека отримала нове приміщення, у другому навчальному корпусі, де знаходиться й тепер.

По вулиці Конституції, 2 архітектурною домінантою Полтави був будинок Земської управи, споруджений 1908 році харківським архітектором Василем Григоровичем Кричевським. Будинок земства (з 1920 року Краєзнавчий музей) чарував не тільки дивовижною красою, а й великою значимістю для всього міста.

При Полтавській земській управі на той час існувала педагогічна бібліотека, якою користувались майже всі вчителі, деякі лектори, курсанти. Найбільш запитуваними були книги з літератури, психології, методики російської мови. Крім цього, на прохання вчителів деякі періодичні видання та нові надходження пересилались до районів. На педагогічну бібліотеку кожного року збирали внески в розмірі 100 рублів. Цю суму використовували для виписки періодичних видань, за вибором управи, затвердженої шкільною комісією. Для зручності користування бібліотекою була складена картотека. Пізніше фонд став поповнюватися науковими книгами про земські, економічні питання, історію та публіцистику.

Бібліотека мала книги авторів: М. Марковь „Асканія Нова”, В. Аверинь „Наша природа”, М. Макаренко „Материалы по археологии Полтавской губернии” та періодичні видання «Народный учитель», «Свободное воспитание», «Школа и жизнь» і т.д. Найбільше поповнювалася бібліотека книжками з природознавства.

Цікаво, у будинку Земської управи містився і музей. Перша від входу зала вміщала в собі найяскравіші збірки з усіх відділів, що давало глядачеві синтетичне уявлення про Полтавщину.

У 1908 році Полтавському Губернському Земстві було подаровано К.М. Скаржинською великий музей, який вона створювала протягом 25 років у своєму маєтку с. Круглик на Лубенщині.

До складу музею ввійшла наукова бібліотека на 4 тис. томів та збірки стародруків. Книги були розташовані по відділах, всі номери перевірені за списками.

В бібліотеці К. Скаржинської виявилось багато рідкісних книг з природознавства, етнографії та історії археології.

З переданих книг були відібрані всі видання, які не відносилися за змістом до музею, зокрема: дитячі книги, художня література в 1643 томах були передані в бібліотеку Губернської Земської Управи.

Розрахована бібліотека, перш за все, на обслуговування наукових працівників, науковців навчальних закладів міста та області, краєзнавців. За свідченнями дослідників наукова бібліотека Полтавського краєзнавчого музею розпочала формуватися з перших днів заснування історико – природничого

музею Полтавського губернського земства. Книжковий фонд складався з наукових джерел з археології, етнографії, історії, природознавства, наукових видань Полтавського краєзнавчого музею, статистичних матеріалів та видань Полтавського губернського земства, праць відомих полтавських істориків.

**Вул. Панаса Мирного, 56, де знаходиться Полтавський літературно–
меморіальний музей імені Панаса Мирного**

В особистій бібліотеці письменника (П. Я. Рудченка) були повні збірки творів російських і зарубіжних авторів, книги українських письменників, власні твори. Письменник передплачував російські та українські часописи: „Киевская старина”, „Русские ведомости”, „Літературно–науковий вісник”, „Рада”, „Зоря”, „Рідний край”.

Після смерті Панаса Яковича у 1920 році частину книг із його власної бібліотеки було передано до щойно відкритого Центрального пролетарського музею Полтавщини (зараз – Полтавський краєзнавчий музей), а частину – до Полтавського інституту народної освіти (зараз – Полтавський національний педагогічний університет).

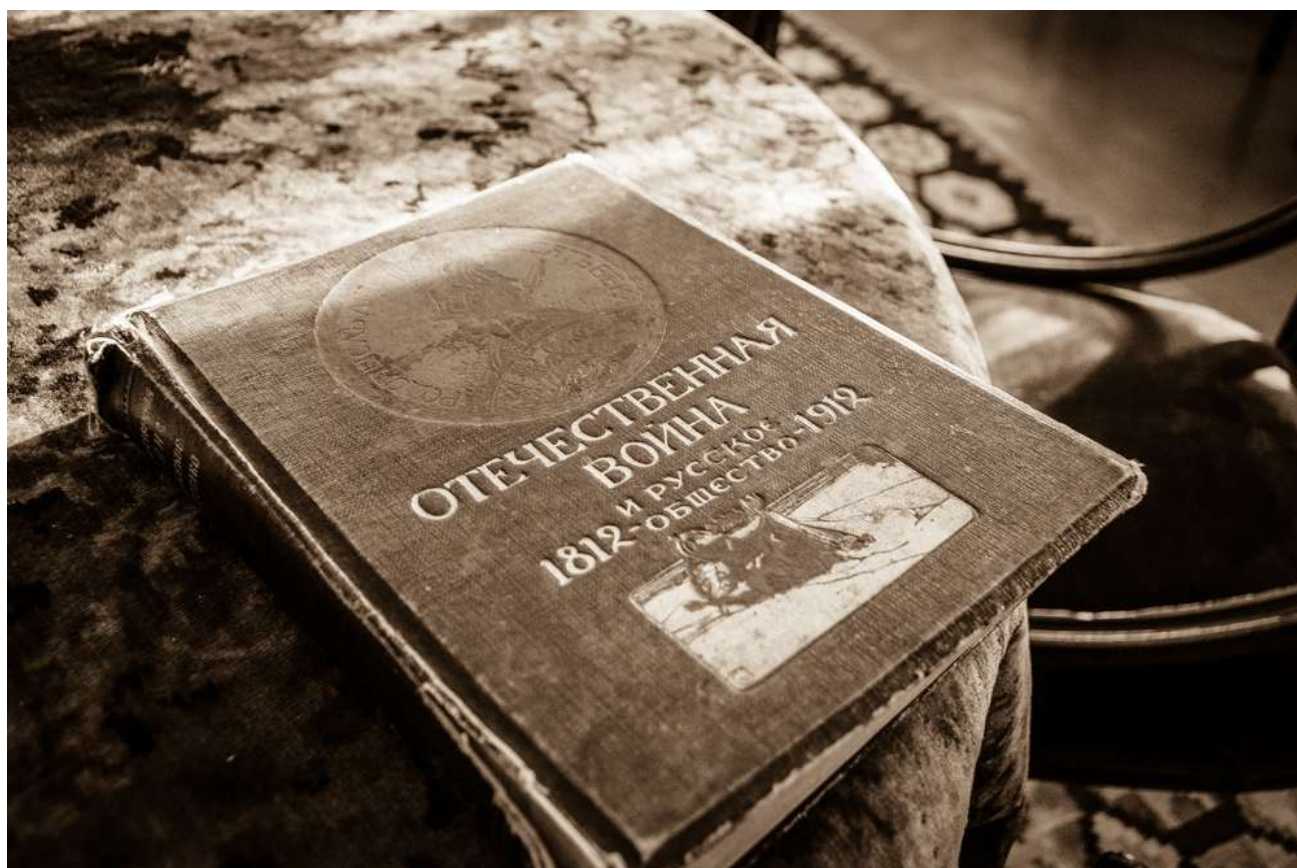
У Полтавському літературно-меморіальному музеї імені Панаса Мирного зберігається сто п'ятдесят його власних рукописів та старшого брата Івана Білика. Це незвичайні, унікальні рукописи.

Зараз у музеї зберігається 257 книг, що належали Панасу Мирному та родині Рудченків. Серед них: власні твори самого письменника, книги І. Рудченка, твори М. Коцюбинського, М. Старицького, П. Куліша, Олени Пчілки, В. Короленка, А. Чехова, І. Крилова, Г. Ібсена, книги зі світової та української історії, словники, ноти, журнали.

Існує думка, що раніше на території літературного музею була бібліотека, але ця інформація на жаль не підтверджена історичними документальними фактами.

Полтавська обласна бібліотека для дітей імені Панаса Мирного

Датою заснування бібліотеки вважається 1934 рік, коли при Будинку піонерів (колишнє Музичне училище Ахтерумова) по вулиці Пушкіна 30, була створена міська дитяча бібліотека. Пізніше, у 1936 році, вона була реорганізована в районну бібліотеку для дітей. Після утворення Полтавської області, у січні 1938 року на її базі була організована обласна бібліотека для дітей та юнацтва.

В період німецької окупації фонди обласної бібліотеки були розграбовані.

У 1949 році бібліотеці присвоєно ім'я Панаса Мирного на честь 100-річчя від дня народження письменника. З 1962 року бібліотека має сучасну назву – обласна бібліотека для дітей імені Панаса Мирного.

Літературно – меморіальний музей Івана Петровича Котляревського – відомого на увесь світ письменника, яким завжди будуть захоплюватись. Музей знаходиться на Первомайському проспекті, 18.

За свідченнями сучасників відомо, що у Котляревського була особиста бібліотека, невелика, але різноманітна. На жаль, книжкове зібрання самого І. П. Котляревського зникло. Бібліотека письменника складалася з кількох латинських та французьких авторів класичної доби, а російські книжки були здебільшого перекладні романи письменників, що були тоді в ходу: Августа, Лафонтена, Дюкре - Дюменіля, Марії Коттен, Жаліє.

За свідченнями С. П. Стебліна-Камінського – сина доброго знайомого й товариша письменника – частина книг Котляревського після його смерті перейшла за заповітом до Павла Семеновича Стебліна-Камінського, частину книг узяв брат покійного – С. Скоробагач. В останні роки письменник передплачував альманах „Библиотека для чтения”.

Наразі в музеї І. П. Котляревського в Полтаві з особистої бібліотеки письменника є лише рукописний молитовник із родини Котляревського XVIII століття, «Енеїда», видана в 1808 році в друкарні І. Глазового, рукописний архів, переданий із Санкт – Петербургу, та уривки перекладів творів самого Котляревського.

Літературно – меморіальний музей імені Володимира Галактіоновича Короленка, за адресою Короленка, 1

Саме тут знаходиться особиста бібліотека не менш відомого письменника-полтавця. Серед книг - більше ніж 4 тис. - видання з дарчими написами Панаса Мирного, А. Чехова, І. Буніна, К. Бальмонта, М. Коцюбинського, М. Горького, О. Купріна. Також в музеї знаходяться книги з автографами, які були подаровані Володимирі Галактіоновичу, збережені рукописи, твори різних років, зібрані письменником, в тому числі книги на різних мовах.

Творчість Короленка за кордоном мала велику популярність. Особливо цьому сприяв переклад на англійську мову „Сліпого музиканта”, зроблений у 1890 році письменником – революціонером С. М. Степняком-Кравчинським.

